

Det Anarkistiska Biblioteket

Brand 1898-1998 - hundra år för den frihetliga socialismen!

Brandredaktionen

Brandredaktionen

Brand 1898-1998 - hundra år för den frihetliga socialismen!

1998

Mottogs 23-05-2025 från [https://web.archive.org/web/20050405221649/
http://yelah.net/articles/brand100](https://web.archive.org/web/20050405221649/http://yelah.net/articles/brand100)

www.anarkistiskabiblioteket.se

1998

Innehåll

Splittring och radikalisering	3
Autodidakterna	4
Nytändning	4
Punk och bz	4

1898 satt en grupp unga män och kvinnor på Kafe Frankfurt vid Skeppsbron i Stockholm i en livlig diskussion. Det var Centralkommittén för socialdemokraternas fristående ungdomsorganisationen Svenska Socialistiska Ungdomsförbundet som samlats för att bestämma namnet på sin tidning, som skulle komma med första numret till första maj 1898. Efter många förslag stötts och blötts, undrade en av dem om inte "Brand" vore lämpligt. Med hänförelse gav man namnet åt det nya giftet.

Socialdemokratin samlade vid sekelskiftet alla olika former av socialistiska rörelsen hade ännu inte helt fastslagit mål och medel. Kring Socialistiska Ungdomsförbundet, i folkmun kallade "ungsocialisterna", och Brand samlades den radikala fallangen inom socialdemokratin, de som trodde på att nå socialismen genom arbetarklassens direkta övertagande av produktionsmedlen istället för omvägen via riksdagen och den allmänna rösträtten. I Brand fick anarkismen sin röst i Sverige.

Splittring och radikalisering

1903 bröt sig flera klubbar ur ungsocialisterna och bildade Sveriges Socialdemokratiska Ungdomsförbund, knutet till Socialdemokratiska Arbetarpartiet. Ungsocialisterna fortsatte radikaliserats blev snart uttalat anarkistiskt. Den legendariska agitatorn Hinke Berggren tog vid som Brands redaktör, höjde upplagan och gjorde den till en månadstidning. De första decennierna på 1900-talet var den svenska anarkismens guldålder.

Ungsocialisterna drev kampanjer mot värnplikten och militarismen, mitt under det hotande kriget när Svensk-norska unionen sprack, häcklade religionen och spred den förbjudna informationen om preventivmedel och "kärlek utan barn". Många ungsocialister och Brandredaktörer hamnade i fängelse för sin agitation. När Brand fungerat som bäst har den varit en del av en livaktig rörelse och nyfiket presenterat olika socialistiska och frihetliga idéer. 1903 publicerades i Brand den första artikeln om syndikalism i Sverige. Vidorstrejken 1909 propagerade Brand och den ungsocialistiska rörelsen livligt för bildandet av en svensk syndikalistisk fackförening. Året efter bildade man Sveriges Arbetares Centralorganisation.

Autodidakterna

På tjugotalet öppnade Brand sina sidor för en ny ung litterär strömning. Brand kom att bli den viktigaste tidningen där proletärförfattarna, som Moa Martinsson, Eyvind Johnsson, Jan Fridegård, Ivar Lo Johansson, Harry Martinsson och Arthur Lundqvist publicerade sina första alster.

I mitten av trettioalet slutade Brand med sin veckoutgivning och den ungsocialistiska rörelsen gick bakåt. Runt om i världen så utplånades anarkistiska rörelser rent fysiskt av den framväxande fascismen och röda armen eller utmarginaliserades av socialdemokratin. Brand blev efter trettioalet en tidning för de frihetliga ideernas bevarande, där en sista spillra av de äldre ungsocialisterna höll sig kvar under efterkrigstiden.

Nytändning

Ralph Rådlund, som kom att bli Brands redaktör på 60-talet, har berättat att när han gick med i ungsocialisterna -61 var han den första nya medlemmen sedan 1946. De gamla ungsocialisterna lade ner sin federation i slutet på sextioalet och Brand, som brottades med ekonomiska problem, fick läggas ned. Men i de sista numrena -67 märktes att något var på väg att ske, tidningen hade fyllts med maskinskrivna texter med rubriker som ”burn baby burn” och bilder på Che Guevara. En ny ung anarkiströrelse föddes, samtidigt som den gamla dog ut. Lekfulla och happeningsbetonade grupper som ProVies (”För Livet”), Nadir och Vulgäranarkisterna växte fram ur sextioalets ungdomsuppror. Ur dessa skapades en ny anarkistfederation, och Brand väcktes till liv igen. Brand stod inte utanför sjuttioalets sektvänsterstrider, och vilda diskussioner kring Brands texter om fångkampen och det väpnade motståndet i Europa, ledde till att tidningen lades tillfälligt ner -79.

Punk och bz

På 80-talet tog nästa kraft över och blåste liv i Brand, denna gången var det punken och husockupantrörelsen (BZ-rörelsen) som kom med en välbehövlig vitamininjektion. Kring Brand startades en sabotagekampanj mot Shell, på grund av oljebolagets stöd till apartheidregimen i Sydafrika. Ur Shellsabotagen och husockupationerna växte nya autonoma och anarkistiska grupper och nätverk fram, som utgör dagens frihetliga socialistis-

ka rörelse: Folkmakt, Antifascistisk Aktion, anarkafeministerna, Syndikalistiska Ungdomsförbundet och radikala miljö och djurrättsgrupper. Och mitt bland alla dessa grupper finns ännu idag Brand, som ett pulserande forum för diskussioner, analyser och aktionsrapporter från Sveriges unga utomparlamentariska vänster.

Första till tredje maj 1998 firade Brand sitt hundraårsjubileum med en stor festival på Kafe 44 i Stockholm.